

Üldsuse juurdepääs dokumentidele 2017

Euroopa Parlamendi
aastaruanne

EESSÕNA

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kohaldavad määrust (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta nende valduses olevatele dokumentidele alates 3. detsembrist 2001.

Määruse artikli 17 lõikes 1 on sätestatud: „Kõik institutsioonid avaldavad igal aastal aruande eelmise aasta kohta, kus on näidatud, kui mitmel puhul on institutsioon keelanud juurdepääsu dokumentidele, selliste keeldumiste põhjused ning registrisse kandmata tundliku sisuga dokumentide hulk“.

Kooskõlas Euroopa Parlamendi kodukorra artikli 116 lõikega 6 võtab juhatus vastu määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 17 lõikes 1 osutatud aastaaruande.

METOODIKA

Parlamendi 2017. aasta aastaaruanne on koostatud järgmise metoodika järgi:

- andmed tutvutud ja taotletud dokumentide kohta viitavad ainult täpselt kindlaks määratud dokumentidele;
- taotlused juurdepääsuks väga suurele või piiramatule arvule dokumentidele, mida institutsioonil ei õnnestunud tuvastada, taotletud dokumentide arvus ei kajastu;
- dokumentidele juurdepääsu taotluste arvandmetes võetakse arvesse kahte liiki taotlusi – nii täpselt määratletud dokumentidele kui ka piiramatule arvule dokumentidele;
- osalise juurdepääsu otsused loetakse positiivseteks vastusteks;
- kordustaotluse võib esitada, kui esialgse otsusega juurdepääsu ei antud või anti osaline juurdepääs;
- esialgse taotluse registreerimise päev määrab kindlaks vastava kordustaotluse esitamise aasta.

SISUJUHT

<i>Kommenteeritud kokkuvõte</i>	4
<i>I PEATÜKK Määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel esitatud dokumentidele juurdepääsu taotlused aastal 2017</i>	5
A) Parlamendi avalik dokumendiregister	5
B) Tutvutud ja taotletud dokumendid	6
B.1) Vahetult tutvutavad dokumendid	6
B.2) Dokumendid, mida taotleti elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel	7
C) Taotluste andmed	8
D) Taotlejate profiil	11
<i>II PEATÜKK Suundumused ja konkreetset probleemid</i>	14
A) Taotlused, mis käsitlesid parlamendiliikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõudeid	14
B) Pakkumiskutsete ja hankemenetlustega seotud dokumentidele juurdepääsu taotluste juhtum	15
C) Konsulteerimine kolmandate isikutega	16
<i>III PEATÜKK Euroopa ombudsmanile esitatud kaebused ja kohtuasjad</i>	18
A. Uued kaebused	18
B. Kohtulik kontroll	18
B.1) Uued kohtuasjad	18
B.2) Kohtuotsused	18
<i>Lõppmärkused</i>	21

Euroopa Parlamendi aastaaruanne üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele – 2017 (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikkel 17)

Kommenteeritud kokkuvõte

Arvandmed

- Dokumendiviidete arv avalikus registris kasvas jätkuvalt. 31. detsembri 2017. aasta seisuga sisaldas registri andmebaas 683 846 viidet, samas kui eelmise aasta lõpus oli viiteid 647 903.
- Aastal 2017 tutvusid parlamendi avaliku registri veebisaidi kasutajad vahetult registri kaudu 95 014 dokumendiga. Samal ajavahemikul esitati parlamendile elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel 452 taotlust 725 täpselt määratletud dokumendi kohta, mis oli 10% vähem kui 2016. aastal.
- Neist 452 taotlusest 84 puudutas dokumente, mida varem ei olnud üldsusele avalikustatud.
- 2017. aastal ületas üldine positiivsete vastuste määr 93%.
- Parlament ei andnud juurdepääsu 30 juhul, peamiselt Euroopa Parlamendi liikmetega seotud dokumente puudutavate juurdepääsutaotluste korral.

Suundumused

- Aastal 2017 vähenes selliste taotluste arv, mis esitati juurdepääsuks väga suurele või piiramatule arvule dokumentidele (taotlused, mis esitati juurdepääsuks *kõikidele* teatava teemaga *seotud dokumentidele*, *kõikidele* teatavat teemat käsitlevat *teavet sisaldavatele dokumentidele* või dokumentidele, mis hõlmavad teatavat ajavahemikku jne), võrreldes eelmise aastaga 31%. See oluline langus toimus pärast kolmekordset tõusu aastatel 2014–2015.
- 2017. aastal oli taotlejatel jätkuvalt suur huvi Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste rahastamist käsitlevate dokumentide vastu. Veelgi rohkem aga taotleti juurdepääsu dokumentidele, mis puudutavad parlamendiliikmete kulude hüvitamist ja toetuste maksmist ning parlamendi haldust, nt hankemenetlustega seotud dokumentidele.

I PEATÜKK

Määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel esitatud dokumentidele juurdepääsu taotlused aastal 2017

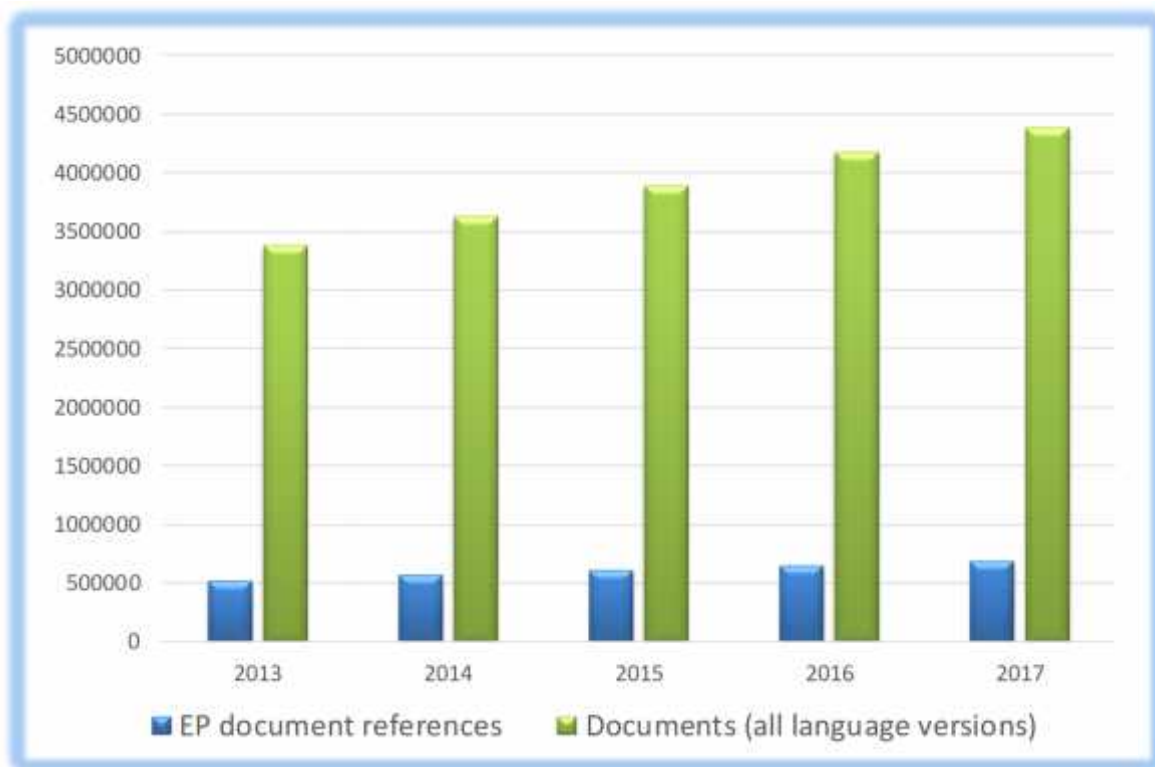
Lisaks laiema ülevaate andmisele sellest, kuidas parlament on aastate jooksul määrust (EÜ) nr 1049/2001 rakendanud, võimaldavad aastaaruannetes, sh käesolevas aastaaruandes, esitatud ja analüüsitud arvandmed ning statistika dokumentidele juurdepääsu taotluste kohta välja selgitada selles valdkonnas esinevaid suundumusi, muutusi ja probleeme.

A) Parlamendi avalik dokumendiregister

Parlamendi avalikku dokumendiregistrisse kogutakse peamiselt viiteid seadusandlikele dokumentidele ja võimaluse korral muudele dokumendiliikidele ning need on vahetult juurdepääsetavad. Register loodi 2002. aastal eesmärgiga läbipaistvust veelgi suurendada ning hõlbustada üldsuse juurdepääsu institutsiooni dokumentidele kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1049/2001.

Eelneval aastal toimunud 6%-lise kasvu järel küündis registri andmebaasi dokumendiviidete arv 2017. aasta 31. detsembriks 683 846-ni (mis vastas kokku 4 384 273 dokumendile, kui võtta arvesse eri keeleversioone). Ühtegi määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 9 kohast tundliku sisuga dokumenti avalikku registrisse ei kantud.

(Joonis 1) **Parlamendi avaliku dokumendiregistri kujunemine**

B) Tutvutud ja taotletud dokumendid¹

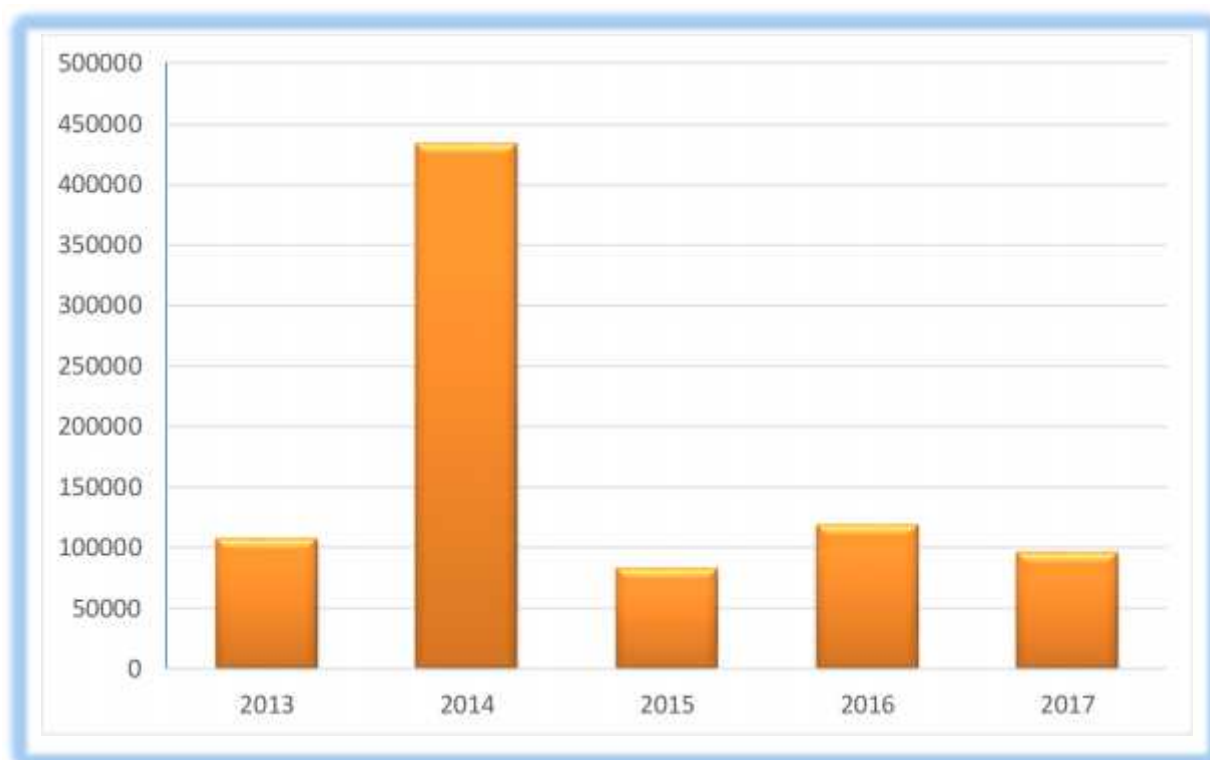
Peaaegu kõiki parlamendi avalikus dokumendiregistris sisalduvaid dokumente saab vahetult veebisaidi kaudu alla laadida kooskõlas määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikliga 12, kus on sätestatud, et institutsioonid teevad võimaluste piires dokumendid vahetult juurdepääsetavaks. Dokumendid, millega ei saa vahetult tutvuda, võidakse teha kättesaadavaks elektroonilise taotlusvormi² täitmise või e-kirja teel saadetud taotluse korral.

B.1) Vahetult tutvutavad dokumendid

2017. aastal tutvuti vahetult parlamendi avaliku registri kaudu 95 014 dokumendiga. Tuleb märkida, et selles arvus ei kajastu dokumentidega tutvumised, mis leidsid aset registri andmebaasiga ühendatud muude platvormide, sh parlamendikomisjonide ja parlamendi mõttekoja veebilehtede kaudu.

Enim vaadatud dokumendid olid järgmised: kooskõlas parlamendi kodukorra artikliga 130 kirjalikult vastatavad küsimused (25,4%), vastused parlamendi küsimustele (22,2%), komisjonide raportid (6,3%), Euroopa Komisjonilt laekunud dokumendid (3,9%).

(Joonis 2) **Parlamendi avaliku dokumendiregistri veebisaidi kaudu tutvutud dokumentide arv**

¹ Andmed viitavad ainult täpselt kindlaks määratud dokumentidele.

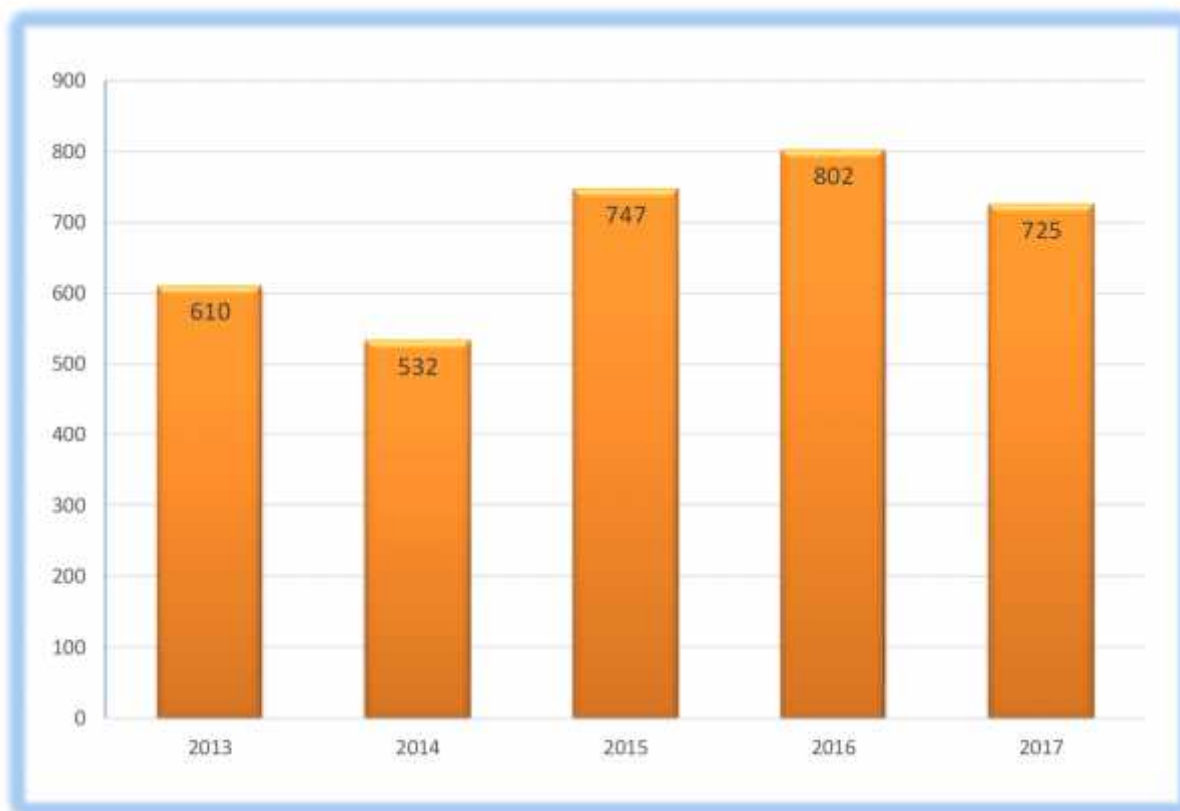
² <https://www.secure.europarl.europa.eu/RegistreWeb/requestdoc/secured/form.htm?language=ET>

B.2) Dokumendid, mida taotleti elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel

2017. aastal taotleti elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel parlamendilt 725 täpselt kindlaks määratud dokumenti. See oli eelmise aastaga võrreldes 10% vähem.

Nagu eelmistel aastatel, ei kajasta see arv taotlusi juurdepääsuks piiramatule arvule dokumentidele, sh taotlusi juurdepääsuks *kõikidele* teatava teemaga *seotud dokumentidele* või *kõikidele* teatavat teemat käsitlevat *teavet sisaldavatele dokumentidele*. Nende taotlustega seotud dokumentide hulka ei saa statistilisel eesmärgil kindlaks teha.

(Joonis 3) Elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel taotletud täpselt kindlaks määratud dokumentide arv

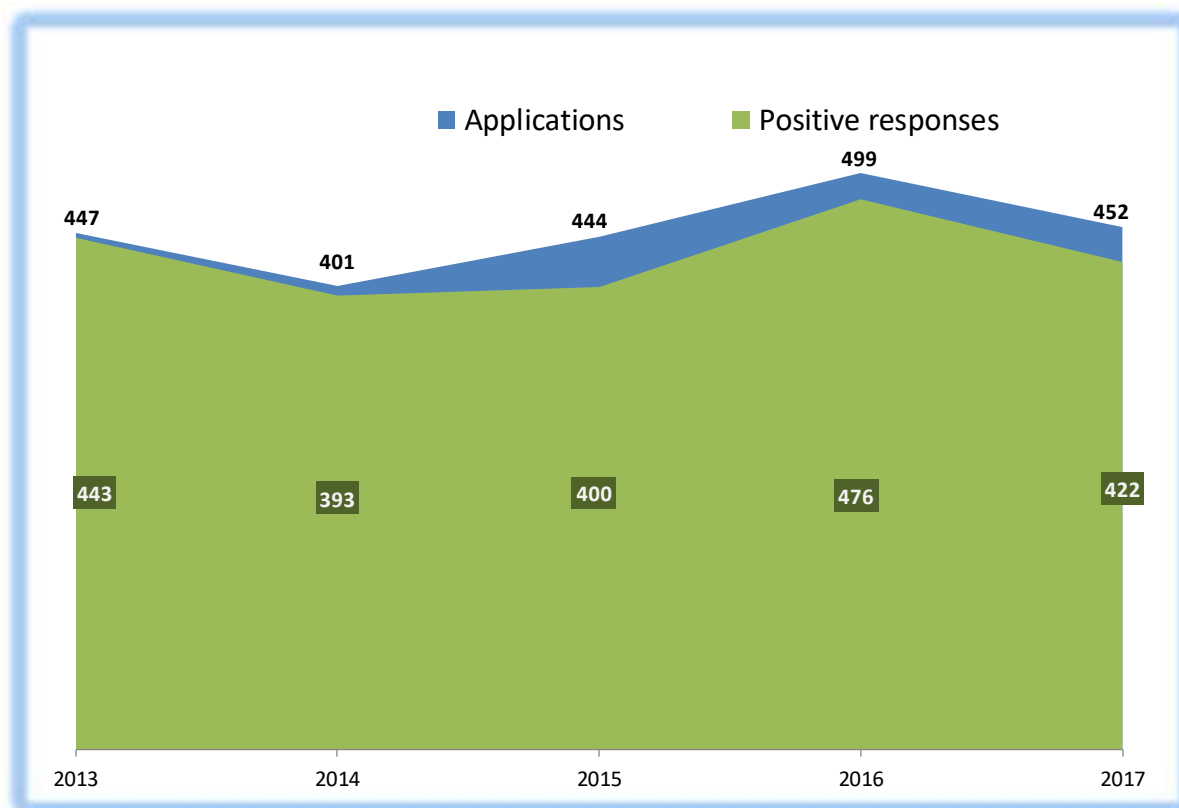
C) Taotluste andmed

Parlamendile esitati 2017. aastal elektroonilise taotlusvormi või e-kirja teel 452 taotlust. 341 taotlust puudutasid täpselt määratletud dokumente, 101 piiramatu arvu dokumente ja kümme institutsioonidevahelisi konsulteerimisi vastastikuse mõistmise memorandumid raames³ (vt II peatüki punkt C).

Umbes 22%-s kõikidest 2017. aastal esitatud taotlustest sooviti juurdepääsu kas kõikidele teatava teemaga seotud dokumentidele või kõikidele teavat teemat käsitlevat teavet sisaldavatele dokumentidele. On märkimisväärne, et taotluste hulk, milles sooviti juurdepääsu piiramatu arvule dokumentidele ning mille lahendamine võib olla ajakulukas, langes võrreldes eelmise aastaga 31%.

2017. aastal laekunud 452-st taotlusest rahuldab parlament 422. See arv hõlmab ka 14 juhtu, mil juurdepääs soovitud dokumentidele tagati osaliselt.

(Joonis 4) **Taotluste ja positiivsete vastuste arv**

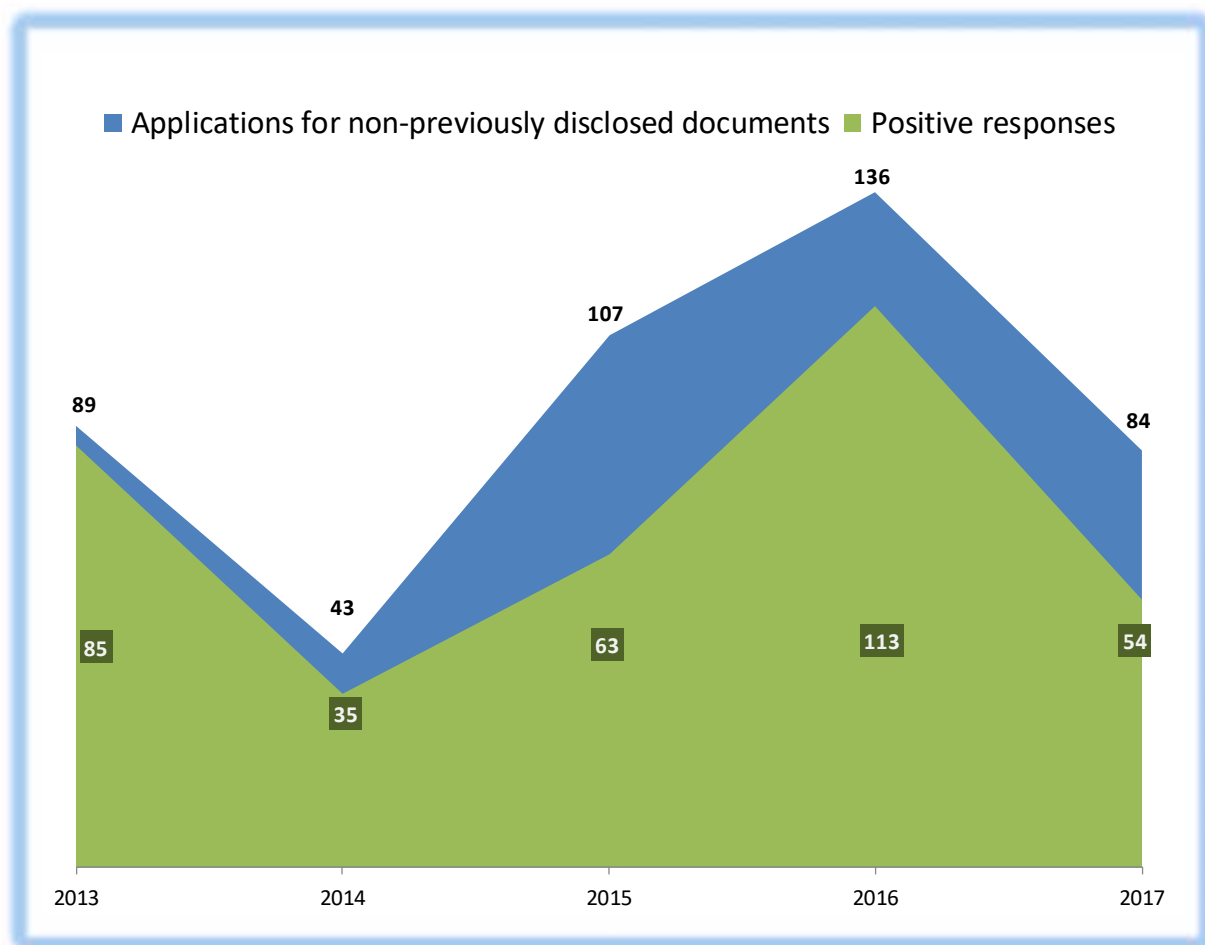
2017. aasta 452-st taotlusest 84 puudutas dokumente, mida varem ei olnud üldsusele avalikustatud.

³ Vastastikuse mõistmise memorandum, mille Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni teenistused ja talitused sõlmisid selleks, et määruse (EÜ) nr 1049/2001 (üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele) artikli 4 lõike 4 kohased konsultatsioonid sujuksid tõrgeteta.

Enamik taotletud dokumentidest, mida varem ei olnud avalikustatud, olid seotud parlamendiliikmete poliitilise töö ja kulude hüvitamise nõuetega (26%), parlamendi haldusega (23%), erakondade ja poliitiliste fraktsioonide rahastamisega (15%), õiguslike arvamuste ja kohtumenetlustega (10%) ning kolmepoolsete läbirääkimistega (5%).

2017. aastal esitatud 84-st taotlusest, millega sooviti juurdepääsu üldsusele varem avalikustamata dokumentidele, rahuldab parlament 54 taotlust.

(Joonis 5) **Varem avalikustamata dokumentidele juurdepääsu taotluste arv ja positiivsete vastuste arv**

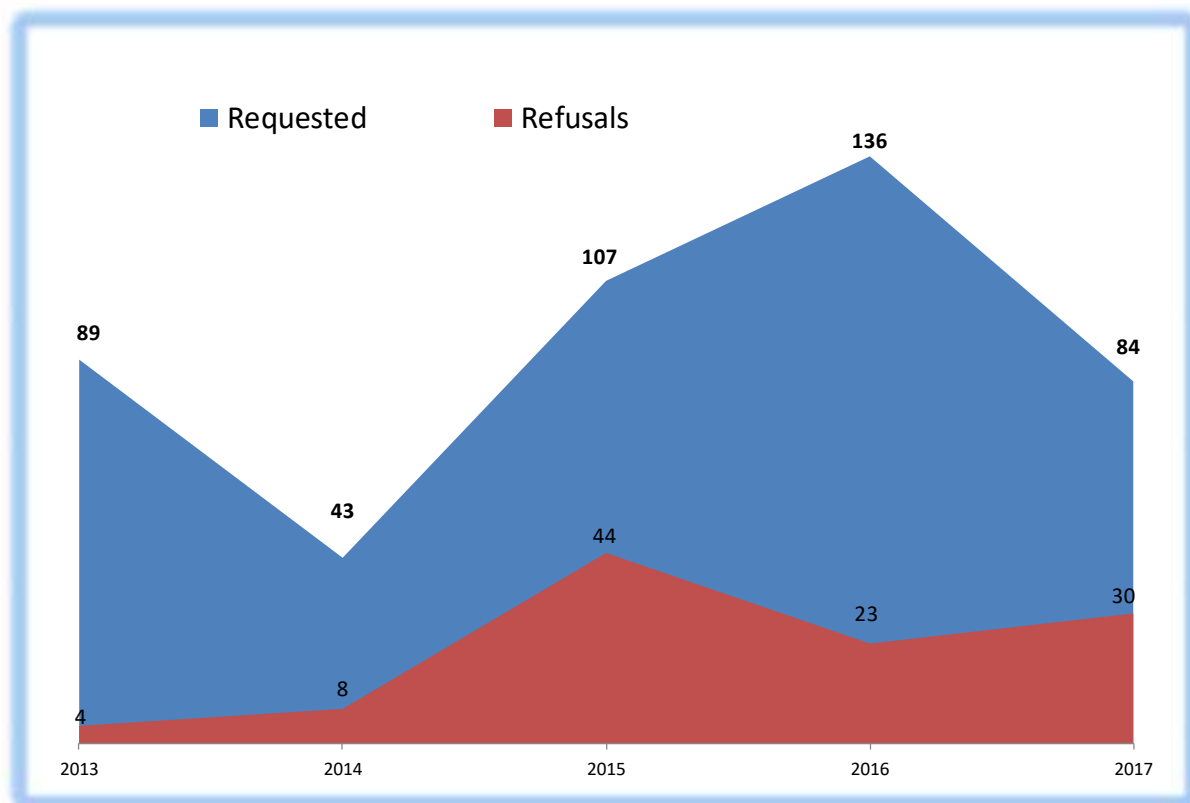
Aastal 2017 ei andnud parlament taotletud dokumentidele avalikku juurdepääsu pädeva asutuse otsuse alusel 30 juhul.

Pärast esmast keeldumist esitati parlamendile 11⁴ kordustaotlust. Kõigil neil juhtudel kinnitas parlament oma esialgset otsust.

⁴ Kordustaotlused võivad olla seotud täieliku keeldumise või osalise juurdepääsuga (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 7 lõige 2). 2017. aastal käsitleti kahte kordustaotlust ühes vastuses.

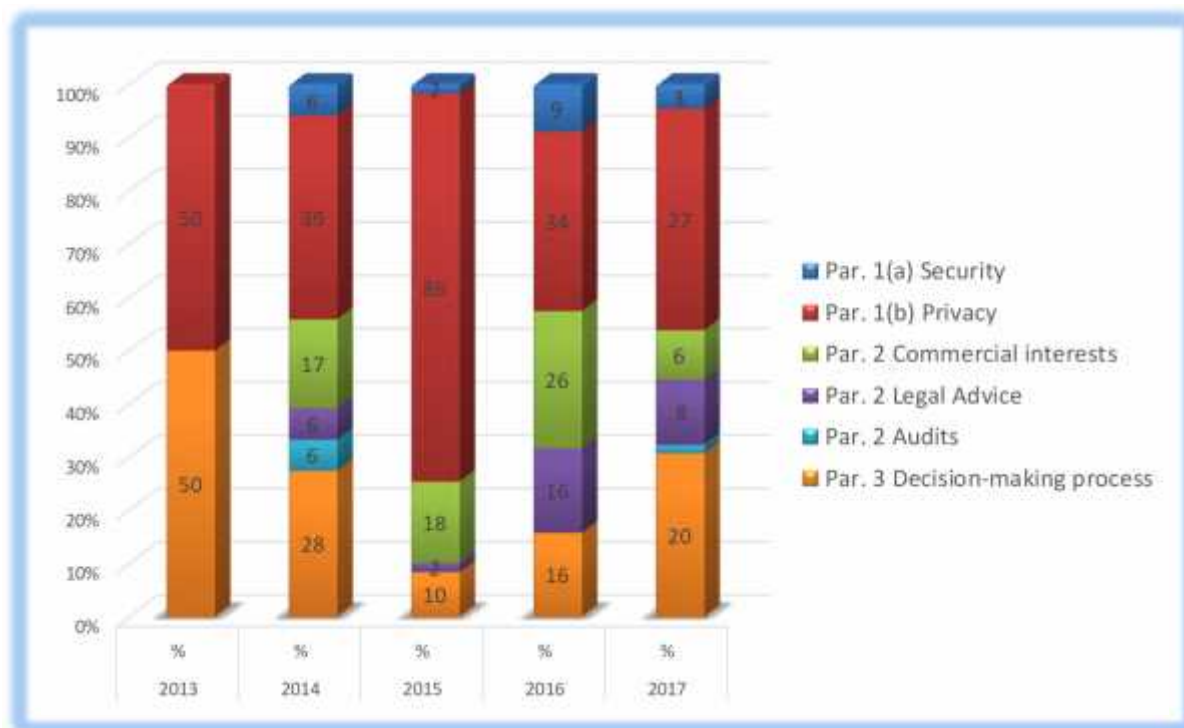
30-st keeldumisjuhust 17 puhul olid taotletud dokumendid seotud parlamendiliikmetega. Üheksa juhtu olid seotud parlamendi haldusega, kolm erakondade ja poliitiliste fraktsioonide rahastamisega ning üks petitsioonidega.

(Joonis 6) **Varem avalikustamata dokumentidele juurdepääsu taotluste arv ja keeldumiste arv**

Kõnealusel aastal oli keeldumiste aluseks peamiselt eraelu puutumatus ja isikupuutumatus kohustuslik kaitse (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkt b), institutsiooni otsustamisprotsessi kaitse (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõige 3), õiguslike arvamuste kaitse (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 teine taane) ning füüsilise või juriidilise isiku ärihuvide kaitse (määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 esimene taane).

(Joonis 7) Määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 kohaste erandite kasutamise määr

Kokkuvõtteks võib sedastada, et parlamendi positiivsete vastuste määr oli 2017. aastal jätkuvalt suur: üldine positiivsete vastuste määr oli umbes 93% ja positiivsete vastuste määr taotluste puhul, mis puudutasid varem avalikustamata dokumente, oli 64%.

D) Taotlejate profiil⁵

Suurima osa taotlejaist moodustasid endiselt akadeemikud ja teadlased (sellesse kategooriasse kuulus üle 33% taotlejaist), kellele järgnesid äriühingud, keskkonnaorganisatsioonid ja muude huvide esindajad (kokku umbes 20% taotlustest). Ajakirjanikud moodustasid 16% taotlejatest ning esitasid suurima osa taotlustest, milles sooviti juurdepääsu varem avaldamata dokumentidele.

Taotluste esitajate geograafiline jaotumus liikmesriikide vahel jäi samaks. Suurim taotluste hulk – umbes 18% – tuli Belgiast, millele järgnesid (kahanevas järjekorras) Saksamaa (15%), Hispaania (15%), Prantsusmaa (11%) ja Itaalia (10%). Kolmandatest riikidest pärit taotlused moodustasid ligikaudu 4,6% taotluste koguarvust.

Taotluste esitamiseks kasutati sarnaselt eelmistele aastatele kõige sagedamini inglise keelt (55%); sellele järgnesid prantsuse (13%), saksa (11%) ja hispaania (4%) keel.

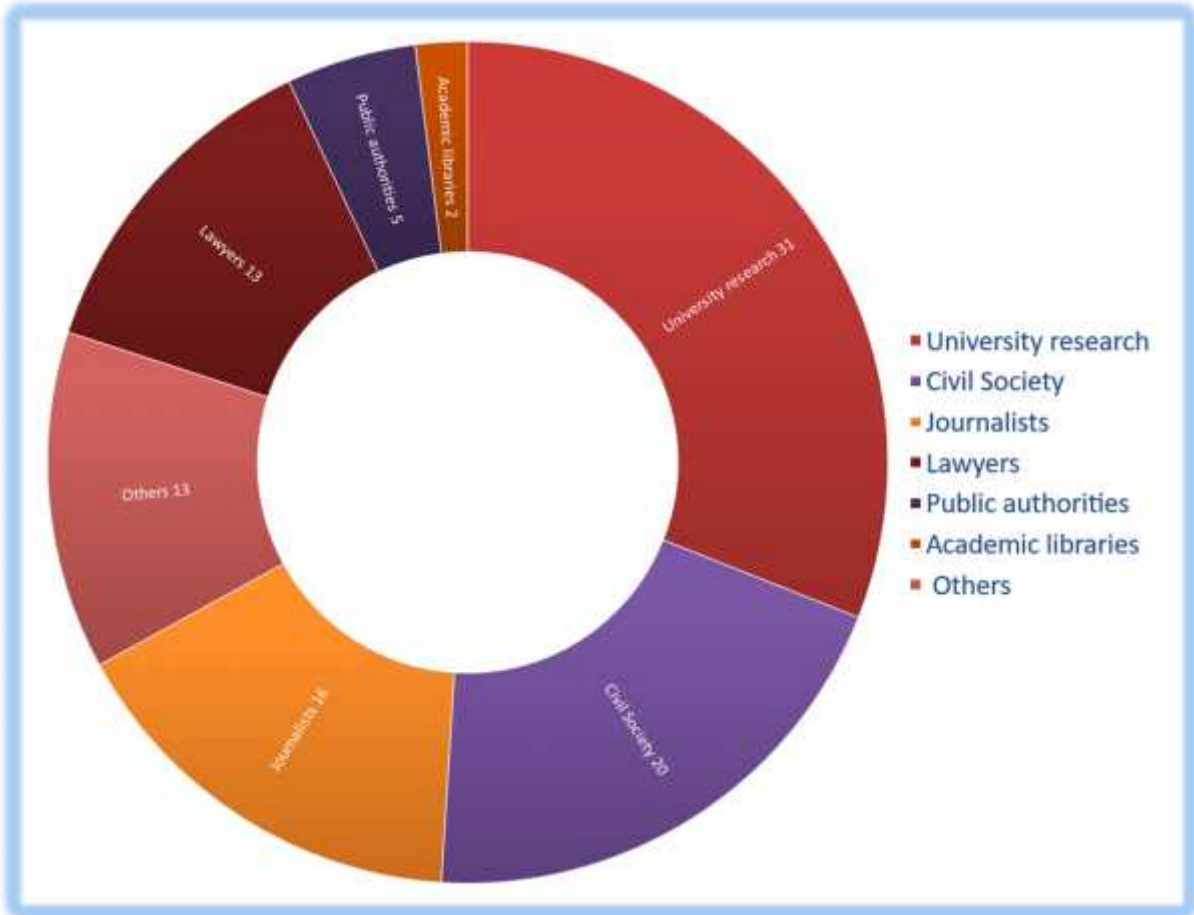
(Joonis 8) Dokumentidele juurdepääsu taotlenute profiil 2017. aastal

⁵ Andmeid taotlejate profiili kohta kogutakse teabe põhjal, mida taotlejad oma taotlustes esitavad. Kuna määrusega (EÜ) nr 1049/2001 ei nõuta, et taotlejad annaksid oma isiku kohta teavet, otsustas teatav arv taotlejaid oma tegevusala mitte avaldada, seda eriti e-kirja teel esitatud taotluste puhul.

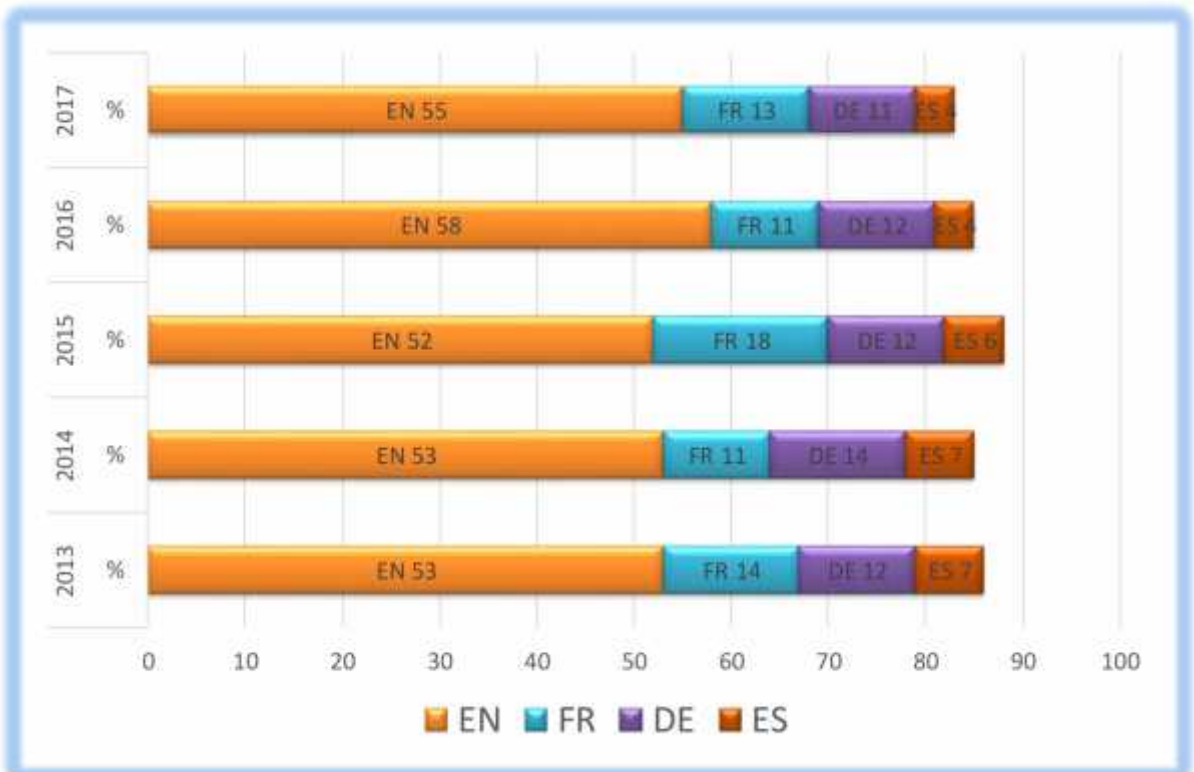
(Joonis 8a) **Kodakondsus**

(Joonis 8b) **Tegevusala**

(Joonis 8c) **Keel**

II PEATÜKK

Suundumused ja konkreetsed probleemid

Oluliste sündmustega Euroopa Liidus või parlamendi eriti silmapaistva tegevusega kaasnevad perioodiliselt dokumentidele juurdepääsu taotlused. Osa 2017. aastal esitatud taotlustest saab selgelt seostada riiklike valimistega liikmesriikides või ajaleheartiklitega Euroopa tasandi erakondade rahastamise teemal, mida erialane ajakirjandus on viimasel ajal palju käsitlenud. Aasta põhisuundumused ei näidanud aga niivõrd huvi konkreetsete sündmuste vastu, vaid pigem pikaajalisi huvisid. Eelmisel kalendriaastal esitati kõige enam taotlusi juurdepääsuks dokumentidele, mis käsitlesid parlamendiliikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõudeid ning Euroopa Parlamendi konkreetseid haldusülesandeid, näiteks hankemenetlusi. Nagu näitasid hiljutised menetlused Euroopa Kohtus (neid on käsitletud allpool), on üldsus selleteemaliste dokumentide ja teabe vastu aastaid huvi tundnud.

A) Taotlused, mis käsitlesid parlamendiliikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõudeid

Üldsuse huvi dokumentide vastu, mis käsitlevad parlamendiliikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõudeid, oli jätkuvalt suur ka 2017. aastal. Sellesse kategooriasse kuulus 26% taotlustest, milles sooviti juurdepääsu varem avalikustamata dokumentidele. Kohtuistungitel ja taotlejate päringuvormidel esitatud väidete põhjal paistab, et selliste taotluste eesmärk on suurendada avalikku kontrolli liidu raha kasutamise, sh parlamendiliikmete üldkulude hüvitiste üle.

Parlamendi tavad

Põhimõtteliselt on parlament ja sinna valitud liikmed organisatsiooniliselt eraldiseisvad. Seepärast ei ole institutsiooni pädevuses otsustada, kas liikmete isiklikud dokumendid, elektrooniline kirjavahetus, tegevuskavad, kirjad või asutusesisesed teatised tuleks avalikustada või mitte. Need ei ole parlamendi dokumendid. Parlamendi kodukorra artikli 116 lõikes 2 on aga sätestatud, et dokumentidele juurdepääsu andmise eesmärgil on Euroopa Parlamendi üksikute liikmete koostatud dokumendid parlamendi dokumendid, juhul kui need on esitatud kodukorra kohaselt. Selle sätte alusel on kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõuded, mille liikmed parlamendile esitavad, parlamendi dokumendid ja kuuluvad seega määruse (EÜ) nr 1049/2001 kohaldamisalasse. Just nendele dokumentidele taotleavad kodanikud ja organisatsioonid sageli juurdepääsu.

Käsitledes taotlusi juurdepääsuks liikmetega seotud dokumentidele, võtab parlament arvesse oma kodukorra artikli 116 lõiget 2 ja väga sageli kohaldub määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkt b eraelu puutumatus ja isikupuutumatus kaitse kohta.

Kulude hüvitamise ja toetuste maksmise nõuded sisaldavad mitmesuguseid määruses (EÜ) nr 45/2001 määratletud isikuandmeid. Seepärast peab parlament enamikul juhtudel keelduma andmast sellistele dokumentidele juurdepääsu, et kaitsta üksikisikute eraelu

puutumast ja isikupuutumast, nagu on sätestatud määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punktis b, tõlgendatuna koostoimes määrusega (EÜ) nr 45/2001⁶.

Parlamendi lähenemist sellistele dokumentidele juurdepääsu andmisel toetavad juhatuse 20. veebruari 2008. aasta suunised, mis on koostatud riiklike parlamentide parimate tavade põhjal. Nende suunistega kooskõlas ei avalikustata konkreetsetele Euroopa Parlamendi liikmetele tegelikult makstud summade üksikasjalikke jaotusi, kuigi parlamendiliikmetel on vabadus teavet omal valikul üldsusega jagada.

B) Pakkumiskutsete ja hankemenetlustega seotud dokumentidele juurdepääsu taotluste juhtum

Teine 2017. aasta suundumus, mis väärib käesolevas aruandes käsitlemist, on üldsuse huvi näha hankemenetlustega seotud toimikuid. Pakkujad ning mõnikord ka teadlased ja ajakirjanikud esitavad määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel taotlusi juurdepääsuks riigihankemenetlustega seotud dokumentidele. Seda liiki taotlused on aja jooksul mitmesuguseid probleeme tekitanud, millest mõned lahendati 2017. aastal kui mitte täielikult, siis vähemalt osaliselt.

Dokumentide suur arv

Erinevalt osast riiklikest seadustest ei sisalda määrus (EÜ) nr 1049/2001 ühtegi sätet kuritahtlike või selgelt põhjendamatute taotluste kohta. Mõned taotlejad soovivad juurdepääsu väga pikkadele dokumentidele või väga suurtele failidele ja keerulised taotlused võivad tekitada institutsioonile suure halduskoormuse. Nende käsitlemine eeldab sageli põhjalikku uurimistööd, üksikasjalikku analüüsi ja parlamendi mitmete teenistuste osalemist.

Sellistes olukordades on parlamendil võimalik määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 7 lõike 3 alusel pikendada taotlejale vastamise tähtaega 15 tööpäeva võrra ja sama määruse artikli 6 lõike 3 alusel taotlejaga mitteametlikult nõu pidada, et leida õiglane lahendus. Need võimalused ei ole siiski alati olnud piisavad või sobivad. Kuna taotleja ja parlamendi vahel puudub kokkulepe päringu ulatuse kitsendamiseks teostatavale dokumendihulgale, puudus kuni viimase ajani õiguslikult katsetatud meetod, et nende taotlustega kaasneva suure halduskoormuse probleemiga realselt tegeleda.

Euroopa Kohus juhtis tähelepanu asjaolule, et erijuhtudel, mil dokumentide või tsenseeritavate lõikude maht tooks kaasa põhjendamatult palju haldustööd, võivad institutsioonid kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega kaaluda dokumentidega tutvumise huvi võrrelduna taotlusest tingitud töökoormusega. See võimalus ja selle kasutamise tingimused on nüüd kohtu poolt kinnitatud ja kehtestatud kohtuasja T-136/15 (Evropäiki Dynamiki *vs.* parlament) raames. Kohtuasi käsitles taotlust juurdepääsuks kogu saadaolevale teabele kõigi pakkumiskutsete kohta, mille parlament tegi IT-alase raamlepinguga seotud hanke kõigis eraldi osades.

Kohtunikud kinnitasid, et kui puudub alternatiiv iga taotletud dokumendi eraldi hindamisele, sellise uurimisega kaasneb ebamõistlik töömaht ja institutsioon on tulemuselt püüdnud jõuda taotluse esitajaga kokkuleppele päringu ulatuse

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta, EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1–22.

vähendamiseks, on institutsioonil õigus keelduda andmast dokumentidele juurdepääsu, põhjendades seda liigse töömahuga.

Erijuhtum seoses Euroopa tasandi erakondade rahastamist puudutavate dokumentidega

Et saada Euroopa Liidu eelarvest rahalisi vahendeid oma tegevuse rahastamiseks ühe majandusaasta jooksul, võivad Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused iga-aastase konkursikutse raames enne iga majandusaasta algust toetust taotleda.

Rahastamismenetlus sätestati algselt määruses (EÜ) nr 2004/2003 ja asjaomaste eeskirjadega oli ette nähtud konkreetse teabe vahetu avalikustamine. Sellega kaasnes olukord, et parlament sai määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel palju taotlusi juurdepääsuks rahastamisprotsessi haldusega seotud dokumentidele või teabele, mille avalikustamine ei olnud sõnaselgelt ette nähtud. Mitmed taotlejad tahtsid saada juurdepääsu erakondade toetusetaotluste toimikutele. Toetusetaotluste üksikasjade ja neis sisalduvate andmete tundlikkuse tõttu otsustas parlament enamasti, et kuigi need peaks taotluse korral määruse (EÜ) nr 1049/2001 kohaselt avalikustama, ei saa seda teha ilma organisatsiooni põhieesmärke ja -tegevust ohustamata. Seetõttu keelduti toetusetaotlustele juurdepääsu andmast, et kaitsta erakondade või sihtasutuste ärihuve kooskõlas määruse (EÜ) nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 esimese taandega.

Sellest ajast peale, kui jõustus määrus (EL, Euratom) nr 1141/2014 ja asendas alates majandusaastast 2018 määruse (EÜ) nr 2004/2003, on toimunud muutused. Uue määrusega loodi Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste amet (edaspidi „amet“) – sõltumatu asutus, mis haldab Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste registreerimist – ning kehtestati ka nõue, et kõnealune amet avaldab vahetult nende erakondade ja poliitiliste sihtasutustega seotud teabe ja dokumendid. Seepärast eeldab parlament, et erakondade ja poliitiliste sihtasutustega seotud dokumentidele juurdepääsu taotluste arv väheneb märgatavalt.

C) Konsulterimine kolmandate isikutega

Kui parlamendil palutakse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1049/2001 hinnata sellise dokumendi võimalikku avaldamist, mis on parlamendi valduses, kuid on pärit kolmandalt isikult, võib parlamendil olla tarvis konsulteerida osapoolega, kellelt dokument pärineb, ja uurida, milline on selle osapoole seisukoht dokumendi avalikustamise suhtes. Tavaliselt saab dokumendi autor dokumendi juhuslikust valdajast paremini hinnata, kas dokumenti võib avalikustada.

Institutsioonidevahelised konsultatsioonid

Kui kolmas isik on komisjon või nõukogu, konsulteerib parlament kolmanda isikuga kooskõlas spetsiaalse vastastikuse mõistmise memorandumiga, mille need kolm institutsiooni sõlmisid 2002. aastal. Samamoodi konsulteerivad komisjon ja nõukogu kõnealuse memorandumiga alusel parlamendiga, kui neil on palutud avalikustada parlamendilt pärit dokument.

Kolm institutsiooni on seejuures kokku leppinud, et sellised konsulterimised toimuvad aja jooksul, mis võimaldab neil lahendada dokumentidele juurdepääsu taotlused määruses (EÜ) nr 1049/2001 sätestatud kohustuslike tähtaegade piires. See protsess võimaldab taotlust

käsitleval institutsioonil saada taotletud dokumentidest ja kaalul olevatest huvidest enne otsuse tegemist parem ülevaade. 2017. aastal oli parlament kaasatud kümnesse vastastikuse mõistmise memorandumil alusel toimunud konsultatsiooni.

Konsulterimine muude kolmandate isikutega

Kui parlamendil palutakse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1049/2001 hinnata selliste dokumentide võimalikku avaldamist, mis on parlamendi valduses, kuid on pärit muult kolmandalt isikult kui nõukogu või komisjon, tuleb parlamendil konsulteerida nende kolmandate isikutega dokumentide avalikustamise osas, kui pole selge, kas neid dokumente tohib või ei tohi avalikustada. Kuna need kolmandad isikud ei ole sõnaselgelt lubanud vastata päringule kindla aja jooksul, muutis see kõnealuste taotluste lahendamise keeruliseks.

Kui Euroopa Kohus kinnitas juulikuus kohtuasjas C-213/15 P tehtud otsuses seisukohta, et kohtuesitisi käsitletakse määruse (EÜ) nr 1049/2001 tähenduses nagu mis tahes muud dokumenti, laekus parlamendile taotlusi juurdepääsuks kõigile esitistele mõnes kohtumenetluses, milles parlament oli osalenud. Seetõttu alustas parlament konsulteerimist kõigi osapooltega, kelle esitised olid parlamendi valduses, sh mitme liikmesriigiga. Lõpuks avalikustas parlament taotletud dokumendid sellises ulatuses, nagu dokumentide autorid seda teha lubasid. Mõnel juhul otsustas parlament määruses (EÜ) nr 1049/2001 esitatud juurdepääsuõiguse erandite ja kohtupraktika alusel, et soovitud esitisi ei saa avalikustada.

III PEATÜKK

Euroopa ombudsmanile esitatud kaebused ja kohtuasjad

Euroopa ombudsmanile esitatud kaebused ja kohtuasjad, mis käsitlevad määruse (EÜ) nr 1049/2001 parlamendipoolset rakendamist, annavad sageli administratsioonile võimaluse lihvida oma tavadid dokumentidele juurdepääsu küsimustes, sõltumata vastava menetluse tulemusest. Käesolevas peatükis on käsitletud ombudsmanile 2017. aastal esitatud kaebusi ning pooleliolevaid kohtumenetlusi.

A. Uued kaebused

– Kaebus 611/2017 ja kaebus 895/2017

Ajakirjanik, kelle taotlusi juurdepääsuks parlamendiliikmete teatavaid isikuandmeid sisaldavatele dokumentidele ei rahuldanud, esitas 2017. aasta kevadel ombudsmanile kaks kaebust. Need kaks kaebust on väga sarnased. Esimene käsitleb parlamendi otsuseid pikendada taotleja päringutega tegelemise tähtaega ja asjaolu, et parlament keeldus andmast juurdepääsu teatud dokumentidele. Teises kaebuses väitis taotleja taas, et parlament pikendas liigselt vastamise tähtaega ja keeldus ülekohtuselt andmast juurdepääsu konkreetsele dokumendile ning et parlament registreerib mõned dokumendid viisil, mis on vastuolus määrusega (EÜ) nr 1049/2001.

Ombudsmani talitus vaatas asjaomased dokumendid läbi 2017. aasta suvel. Praegu ootab parlament ombudsmani järeldusi.

– Kaebus 1956/2017

Novembris esitas taotleja ombudsmanile kaebuse seoses taotlusega tagada üldsuse juurdepääs dokumentidele, mis sisaldasid Euroopa ja riiklike parlamentide liikmete isikuandmeid. Uurimine on praeguseks lõpetatud ja järelmeetmeid ei ole tarvis.

B. Kohtulik kontroll

B.1) Uued kohtuasjad

Parlamendi otsuseid dokumentidele juurdepääsu tagamise kohta kaevatakse suhteliselt harva kohtusse. Sel aastal esitati Euroopa Kohtule üks tühistamishagi.

Juulis esitas ELi õiguse professor hagi parlamendi 3. aprilli 2017. aasta otsuse tühistamiseks, millega institutsioon keeldus andmast üldsusele juurdepääsu parlamendi 8. juuli 2015. aasta otsusele, tuues põhjenduseks, et see otsus ise oli juba kohtusse kaevatud ning et selle avalikustamine kahjustaks kohtumenetlust (kohtuasi T-421/17, Leino-Sandberg *vs.* parlament).

B.2) Kohtuotsused

Aasta alguses oli menetluses kolm kohtuasja, mis puudutasid dokumentidele juurdepääsu ja Euroopa Parlamenti: kohtuasi T-136/15, Evropäiki *Dynamiki vs. parlament* (riigihankemenetlused), kohtuasi T-540/15, *De Capitani vs. parlament* (kolmepoolsete kohtumiste dokumendid) ja kohtuasjad T-639/15 kuni T-666/15, ajakirjanikud *vs. parlament* (parlamendiliikmete kulude hüvitamine ja toetuste maksmine). Kohus pidas aasta jooksul iga juhtumi kohta istungi ja on praeguseks teinud otsuse kohtuasjas T-136/15 (Evropäiki *Dynamiki vs. parlament*) ja kohtuasjas T-540/15 (*De Capitani vs. parlament*).

1) Kohtuasi T-136/15 – Evropäiki *Dynamiki vs. parlament*

Selle kohtuasja puhul küsis taotleja parlamendilt juurdepääsu kogu saadaolevale teabele mitme hankemenetlusega seotud kõigi pakkumiskutsete kohta. Parlament teavitas taotlejat, et kuna dokumente, mida tuleb ükshaaval läbi vaadata, on väga palju, ei ole parlamendil võimalik täita määruses (EÜ) nr 1049/2001 dokumentidele juurdepääsu kohta sätestatud tähtaegu, ja tegi taotlejale ettepaneku otsida „õiglast lahendust“ määruse artikli 6 lõike 3 tähenduses. Taotleja ei olnud ettepanekuga nõus. Selles olukorras keeldus parlament andmast juurdepääsu kõigile taotletud dokumentidele põhjendusega, et nende hindamisega kaasnev töömaht on liiga suur.

Kohus kinnitas parlamendi seisukohta, mille kohaselt võib institutsioon keelduda andmast dokumentidele juurdepääsu, kui sellega kaasneb ebaproportsionaalne halduskoormus. Kohus leidis, et institutsioon võib keelduda andmast dokumentidele juurdepääsu, kui sellega kaasneb ebamõistlik töömaht, tingimusel et 1) taotletud dokumentide läbivaatamisega kaasnev töömaht on ebamõistlik; 2) institutsioon on taotlejaga nõu pidanud, et leida õiglane lahendus, ja 3) institutsioon on hoolikalt uurinud kõiki muid võimalikke lahendusi, mis võiksid asendada dokumentide ükshaaval läbivaatamist.

See järeldus on asjakohane juhtumite puhul, mida on raske lahendada määruses (EÜ) nr 1049/2001 sätestatud tähtaegade jooksul.

2) Kohtuasi T-540/15 – *De Capitani vs. parlament* (kolmepoolsete kohtumiste dokumendid)

Selle kohtuasja puhul soovis taotluse esitaja, et tühistataks parlamendi 8. juuli 2015. aasta otsus anda ainult osaline juurdepääs kahele mitmeveerulisele dokumendile, mis olid seotud käimasolevate institutsioonidevaheliste läbirääkimistega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (Euroopa Liidu Õiguskaitsealase Koostöö ja Koolituse Ameti (Europol) kohta) käsitleva seadusandliku ettepaneku üle.

Kohus pidas istungi 2017. aasta septembris ja teatas otsuse 22. märtsil 2018.

Kohtunikud leidsid, et parlament ei tõestanud, et taotletud mitmeveeruliste tabelite täielik avalikustamine enne seadusandliku menetluse lõppu kahjustaks tõsiselt seadusandlikku protsessi. Seepärast tühistasid nad parlamendi otsuse põhjendusel, et põhjuseid ei esitatud.

3) Kohtuasjad T-639/15 kuni T-666/15 *Psara jt vs. parlament* (parlamendiliikmete kulude hüvitamine ja toetuste maksmine)

2015. aasta novembris algatasid mitu ajakirjanikku Üldkohtus 29 kohtumenetlust pärast parlamendi otsuseid keelata üldsuse juurdepääs Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksimisega seotud tõendavatele dokumentidele, põhjendades seda üksikisikute eraelu puutumatus ja isikupuutumatus kaitsega.

Taotletud dokumente oli sadu tuhandeid.

Kui parlament keeldus taotlusi rahuldamast, tuues põhjenduseks eelkõige eraisikute eraelu puutumatuse kaitse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1049/2001, samuti selle, et nii suurt hulka taotletud dokumente on võimatu läbi vaadata ning dokumentide hulka ei vähendatud teostatavale kogusele, palusid taotlejad Üldkohtul parlamendi otsus tühistada. Kohtuistung toimus 2017. aasta oktoobris. Otsus langetatakse eeldatavasti 2018. aastal.

Lõppmärkused

Alates määruse (EÜ) nr 1049/2001 jõustumisest on aastate jooksul kasvanud nii parlamendi kohustuste hulk kui ka üldsuse huvi institutsiooni vastu. Inimesed on nüüd teadlikumad ja paremini informeeritud sellest, et parlament avaldab automaatselt ja vahetult peaaegu kogu seadusandliku materjali, mis institutsioonis koostatakse. Samal ajal on esitatud vähem ekslikke taotlusi juurdepääsuks dokumentidele, mis on juba avalikustatud, ja taotlused on muutunud spetsiifilisemaks. Paljud taotlejad, ajakirjanikud ja teadlased soovivad juurdepääsu asutusesisestele aruannetele ja teabele institutsiooni haldusülesannete kohta. Seoses peatsete Euroopa Parlamendi valimistega 2019. aastal see rõhuasetus eeldatavalt säilib ja isegi suureneb.

Samas näitab parlamendi selleteemaliste otsustega seotud tühistamishagide arv ja hiljutine positiivne kohtuotsus kohtuasjas T-136/15, et üldjuhul leiab parlament dokumentidele juurdepääsu õiguse ja sellest õigusest tehtavate erandite vahel õige tasakaalu.